

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 461/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Jozefom Herbulákom, advokátom, Brnianska 1K, Trenčín, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 156/2021 z 24. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 30. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 156/2021 z 24. februára 2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“). Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha priznania primeraného finančného zadostučinenia v sume 5 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku vyplýva, že v konaní vo veci samej vystupoval sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu proti žalovaným [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „žalovaní“) o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam. Ako prvoinštančný súd vo veci rozhodol Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 6 C 252/2013-336 z 11. júla 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorým žalobu zamietol, žiadnej zo strán sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania a štátu priznal vo vzťahu k sťažovateľovi náhradu

trov konania v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že dotknutá nehnuteľnosť nie je podľa vypracovaného znaleckého posudku a podľa § 2 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) reálne deliteľná a z dôvodu nesúhlasu strán sporu do úvahy neprichádzali ani ďalšie zákonné možnosti zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva, t. j. prikázanie spoločnej veci za primeranú náhradu jednému alebo viacerým spoluvlastníkom, resp. predaj dotknutej nehnuteľnosti.

3. Na základe odvolania sťažovateľa Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) svojím rozsudkom č. k. 17 Co 312/2018 zo 4. júla 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) po doplnení dokazovania potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny a žalovaným nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Skonštatoval, že na oboch stranách strán sporu existujú také dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré je na mieste aplikovať § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka a podielové spoluvlastníctvo strán sporu nezrušiť a nevyporiadať prikázaním veci za náhradu alebo predajom veci a rozdelením výťažku. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie [ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pričom ako spornú považoval otázku reálnej deliteľnosti nehnuteľnosti, pozn.], o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 8 Cdo 197/2020 z 23. septembra 2020 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že ho odmietol (pretože podľa záverov najvyššieho súdu sťažovateľom položená otázka nemala charakter právnej otázky, pozn.) a žalovaným nepriznal náhradu trov dovolacieho konania.

4. Sťažovateľ uznesenie najvyššieho súdu napadol ústavnou sťažnosťou, o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom č. k. I. ÚS 218/2021-44 zo 4. augusta 2021, v ktorom vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (ústavný súd sa nestotožnil so záverom najvyššieho súdu, že sťažovateľom nastolená otázka je otázkou skutkovou, a nie právnou, pozn.). Ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd následne vydal napadnutý rozsudok, ktorým dovolanie sťažovateľa (ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pozn.) proti rozsudku krajského súdu zamietol a žalovaným nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

5. Najvyšší súd zamietnutie dovolania sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu v podstatnom odôvodnil tým, že z hľadiska deliteľnosti nehnuteľnosti podľa § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka je možné predmetnú nehnuteľnosť považovať za deliteľnú, a to aj napriek tomu, že by jej rozdelením vznikli len dve samostatné bytové jednotky, čo nezodpovedá zákonu č. 182/1993 Z. z. Dodal však, že na účel realizácie deľby musia byť splnené aj ďalšie podmienky závisiace od okolností konkrétneho prípadu. Uviedol, že z § 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že predpokladom rozdelenia veci je, že rozdelenie veci je dobre možné a pri posudzovaní tejto otázky nie je možné vychádzať len z technického hľadiska nehnuteľnosti či uvedeného právneho hľadiska, ale je potrebné zohľadniť aj iné okolnosti z hľadiska ďalšieho možného spolužitia účastníkov v jednom dome. Poukázal na to, že súd pristúpi k rozdeleniu domu len v tom prípade, keď vzťahy medzi účastníkmi pri jeho užívaní sú nekonfliktné, čo však nie je tento prípad. Doplnil, že reálnym rozdelením nehnuteľností tzv. základným spôsobom, teda jej stavebným rozdelením na dve celkom samostatné časti, sú od seba účastníci oddelení, avšak jej rozdelením na samostatné

bytové jednotky sa v prípade takého riešenia zachováva určitý rozsah podielového spoluvlastníctva. Dodal, že v prípade sporových strán ide o dôchodcov v pokročilom veku, ktorí chcú v tejto nehnuteľnosti dožiť, investovali do nej nemalé finančné prostriedky a dlhodobo v nej žijú. Poukázal na to, že žalovaní považovali náklady spojené s reálnym rozdelením nehnuteľnosti určené podľa znaleckého posudku za neprimerané, a nie je od nich možné požadovať, aby sa podieľali na nákladoch spojených s reálnym rozdelením veci. Uviedol, že závery prvoinštančného súdu a odvolacieho súdu neodporujú doterajšej judikatúre v tejto oblasti, z ktorej vyplýva, že pred prípadným reálnym rozdelením veci súdnym rozhodnutím je potrebné zvážiť, do akej miery je možné od účastníkov požadovať vynaloženie nákladov spojených s reálnym rozdelením nehnuteľnosti a v prípade, ak by reálne rozdelenie nebolo uskutočniteľné bez nákladných stavebných úprav, bolo by potrebné z tohto hľadiska považovať vec za reálne nedeliteľnú. Najvyšší súd zároveň argumentoval tým, že nespornou skutočnosťou je, že vzťahy medzi sporovými stranami sú dlhodobo rozvrátené a sťažovateľom navrhované rozdelenie nehnuteľnosti na byty by bolo zdrojom ďalších konfliktov. Tiež podotkol, že nezanedbateľným pre rozhodnutie je jednoznačný odpor, a to oboch sporových strán zafinancovať stavebné úpravy, ktoré by bolo potrebné vykonať v súvislosti s jej rozdelením na samostatné bytové jednotky s menším počtom bytov, ako to umožňuje § 2 ods. 2 zákona č. 182/1993 Z. z.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku namieta, že najvyšší súd ním nastolenú otázku dovolacieho prieskumu vyriešil spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s materiálnym obsahom jeho práv. Má za to, že závery uvedené v napadnutom rozsudku sú zjavne arbitrárne a jeho odôvodnenie je v rozpore s elementárnou logikou. Podľa jeho názoru najvyšší súd tým, že ponechal spoločnú nehnuteľnosť v podielovom spoluvlastníctve, hrubo zasiahol do jeho práva pokojne užívať majetok, pretože napriek konštatovaniu mimoriadne narušených vzťahov medzi sťažovateľom a žalovanými nepristúpil k zrušeniu a vyporiadaniu ich podielového spoluvlastníctva. Namieta, že najvyšší súd na jednej strane skonštatoval, že nehnuteľnosť je reálne deliteľná, no napokon takéto delenie nepripustil z dôvodu, že vzťahy medzi sťažovateľom a žalovanými sú dlhodobo rozvrátené. Dodal, že práve zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k rodinnému domu reálnym rozdelením na samostatné bytové jednotky by vyriešilo ich vyhrotené vzťahy. Uviedol, že úvahe najvyššieho súdu, že extrémne narušené vzťahy bránia rozdeleniu domu na byty a na strane druhej takto narušené vzťahy nie sú prekážkou na ponechanie podielového spoluvlastníctva, absentuje elementárna logika. Sťažovateľ ďalej uviedol, že bolo nedôvodne a arbitrárne poukázané na existenciu dôvodov spočívajúcich v konfliktných vzťahoch a na ich neochotu financovať náklady spojené s reálnym rozdelením nehnuteľnosti. Podľa sťažovateľa v danom prípade neexistujú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by bránili rozdeleniu nehnuteľnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru,

ako aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom, ktorým najvyšší súd zamietol dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu vo veci ním podanej žaloby o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Sťažovateľ namieta arbitrárnosť a nelogickosť napadnutého rozsudku, pričom jeho závery majú popierať materiálny obsah ním namietaných práv.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

8. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (I. ÚS 358/2019).

9. Ústavný súd zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Úlohou ústavného súdu tak nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 1/2020).

10. K zákonnej povinnosti všeobecných súdov náležite a presvedčivo odôvodniť ich rozhodnutia ústavný súd už v minulosti judikoval, že integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 57/2019).

11. S poukazom na uvedené východiská ústavný súd pristúpil k prieskumu ústavnou sťažnosťou napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Po preskúmaní napadnutého rozsudku dospel k záveru,

že najvyšší súd sa, prihliadnuc na sťažostnú argumentáciu sťažovateľa, ústavnoprávne relevantným spôsobom vysporiadal s otázkou možnosti, resp. nemožnosti zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti. Podľa posúdenia ústavného súdu tak argumentáciu najvyššieho súdu v danom prípade nie je možné označiť za svojvoľnú, nelogickú či ústavnoprávne neudržateľnú. Najvyšší súd svoje závery, keď meritórne preskúmal dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a dovolanie ako nedôvodné zamietol, vecne, jasne a pomerne obsírne rozviedol najmä v bodoch 19 až 31 napadnutého rozsudku.

12. Pretože je sťažovateľovi odôvodnenie napadnutého rozsudku dostatočne známe, ústavný súd ho na tomto mieste preto nebude podrobnejšie rozoberať a bližšie rozvádzať jeho jednotlivé závery. Len pre zdôraznenie uvedie, že najvyšší súd v ňom ústavne akceptovateľným spôsobom zodpovedal otázku týkajúcu sa splnenia podmienok zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva medzi sporovými stranami. V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku (v jeho bode 19., pozn.) jasne uviedol, že jednou zo základných podmienok reálneho rozdelenia veci, v danom prípade nehnuteľnosti, je nie len faktická možnosť, technická vykonateľnosť a funkčné opodstatnenie takéhoto rozdelenia, ale významné je aj hľadisko finančnej nákladnosti, a to jednak s poukazom na objektívnu výšku nákladov, ale významným je aj subjektívne stanovisko spoluvlastníkov participovať na týchto nákladoch. Poukázal zároveň aj na súdnu prax, podľa ktorej by sa jednalo o vec reálne nedeliteľnú jednak v prípade, ak by rozdelenie veci nebolo uskutočniteľné bez nákladných stavebných úprav, ale za nedeliteľnú by sa vec musela považovať aj v prípade, ak by žiadny zo spoluvlastníkov nebol ochotný vynaložiť nič na vykonanie nevyhnutných stavebných úprav. Najvyšší súd v ďalšej časti napadnutého rozsudku zároveň poukázal na to, že k rozdeleniu nehnuteľnosti na bytové jednotky (teda nie reálnym rozdelením na celkom samostatné časti, pozn.) súd pristúpi len v prípade, ak sú vzťahy medzi účastníkmi pri užívaní domu nekonfliktné. Dôvodom je práve tá skutočnosť, že v takomto prípade by došlo k zachovaniu určitého rozsahu podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. No v danom prípade táto podmienka splnená nebola, pričom samotná existencia vzájomných animozít medzi sporovými stranami viedla sťažovateľa k podaniu návrhu na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Najvyšší súd sa aj s poukazom na už uvedené závery zo súdnej praxe jasne vyjadril aj k otázke, prečo nebolo možné v danom prípade pristúpiť k tzv. reálnemu rozdeleniu nehnuteľnosti. Poukázal na to, že žalovaní považovali takto vzniknuté náklady za neprimerané a nie je možné požadovať, aby sa na stavebných nákladoch spojených s reálnym rozdelením veci podieľali. K tomu je nevyhnutné poukázať aj na záver najvyššieho súdu, ktorý v súvislosti s ochotou sporových strán finančne sa podieľať na potrebných stavebných úpravách uzavrel, že nezanedbateľným pre rozhodnutie vo veci bol aj samotný postoj sporových strán spočívajúci v ich jednoznačnom odpore financovať tieto stavebné úpravy (teda žiadny zo spoluvlastníkov nebol ochotný vynaložiť nič na vykonanie nevyhnutných stavebných úprav, pozn.). Ústavný súd preto dodáva, že nie je možné stotožniť sa s názorom sťažovateľa o neodôvodnenosti tejto argumentácie najvyššieho súdu v súvislosti s možným reálnym rozdelením nehnuteľnosti. Poukazuje pritom na to, že strany sporu predsa museli počítať s nutnosťou vynaloženia istých finančných prostriedkov na dosiahnutie vyhovujúceho stavebno-technického riešenia v ich veci. Ústavný súd preto konštatuje, že najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku adekvátnym spôsobom venoval zodpovedaniu otázky nemožnosti reálneho rozdelenia nehnuteľnosti, ako aj nemožnosti jej rozdelenia na bytové jednotky, v jeho odôvodnení nevzhladol

také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd oprávňovali k vysloveniu záveru o porušení sťažovateľom namietaného práva na súdnu ochranu. Závery najvyššieho súdu v napadnutom rozsudku tak nie je možné označiť za svojvoľné, nelogické či z ústavnoprávneho hľadiska neudržateľné.

13. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neopodstatnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok (I. ÚS 1/2020).

14. Na základe uvedeného preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2 K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok a práva na ochranu majetku napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

15. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti zároveň namietal aj porušenie základného práva vlastníť majetok garantovaného čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. „Článkom 20 ods. 1 ústavy sa vlastníčkovi priznáva len ochrana majetku, ktorý nadobudol v súlade s platným právnym poriadkom.“ (PL. ÚS 33/95) „Tento článok ústavy nevyhlasuje za základné ľudské právo vlastníctvo samotné, ale právo byť vlastníkom, t. j. právo nadobúdať vlastníctvo. Vzťahuje sa na štátnych občanov Slovenskej republiky, cudzincov, právnické osoby slovenské i zahraničné a aj štát. Výklad tohto ustanovenia však neznamená, že každý má právo vlastníť akýkoľvek majetok... Uvedené ustanovenie ústavy treba vykladať tak, že každý má právo vlastníť majetok, ktorý ústavou alebo zákonom Slovenskej republiky nie je z tohto vlastníctva vylúčený.“ (PL. ÚS 38/95).

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že z napadnutého rozsudku nemožno vyvodit' nič, čo by signalizovalo, že by ním mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do základného práva sťažovateľa vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 1 dodatkového protokolu, preto ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti ústavnú sťažnosť aj v tejto časti.

17. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 24. augusta 2022

Miloš Maďar
predseda senátu